

הלכות יום טוב סימן תקיד תקטו קלה באור הגולה

שנת ה'תשס"ו
ד'תשס"ו
ה'תשס"ו
ה'תשס"ו
ה'תשס"ו
ה'תשס"ו

יא מהמדיק גר של יום טוב, (מה) צריך לברך 'אשר קדשנו במצותיו וצננו להדליק גר של יום טוב':

תקטו דין דברים הבאים ביום טוב מחוץ לתחום, וכו' ט' סעיפים:

א *אנכי שהביא (א) *דורון לישראל ביום טוב,

א סימא דרב פשא ביעה כ"ד

באור הלכה

ככלל 'טובה', דקונה גיד פסח חביב, באפילו פחות מלשעור הלא הוא אסור מן התורה, וכן נאכה מלשון השלחן-ערוך שכתב 'אכל ממעקה כדורו כדי להקשותה', מוכח דלגולה לבתחילה אפילו כדי אסור, וענין באלויה רבה:

* דברי שהביא (כר). עין בפשעו השביעה בנכרי שהביא גרים וכו' מה שכתב בשם הרמב"ם, ואין הספר הזה ממת ידי לענין בו, ולקאורה צריך עיין, דהלא הביאו הגוים אברהם בשם הר"ן דגם גבי מכירה אפרין דודאי תלשן מים וליבא פאן ספקסקא, ואם מרי בעיר שרבה עבדים, בלא הכי אמרין דבשכיל עבדים לטע? ואפשר משום דהביא לישראל חמירא, וענין לקצין בסעוד, ו, וצריך עיין בגוף הספר (6): * דורון לישראל, עין משנה פרק טז שכתבנו שהוא הדין למכר וכו', פן מוכח טוסאנא גבי ליפסא: עיין דקטיו דתפשי ומתי אפרין, ולש במכירה הוא, אלמא לא אמרין כנה דאדעתה דנפשה בשכיל הנמים, פניו דעל-פל פנים הבאתו כדי שיאכלו ישראל ביום טוב, ושם פירי רק לענין חוץ לתחום, וכל-שכן בעושה מלאכה גמורה בשכיל ישראל, וכן מבאר בבית-יוסף בסימן הקודם בשם הבה"ג ורא"ש דדורון לא דוקא, והוא הדין בעושה כדי למכר, עין שם לענין קמיה, וכן מבאר הר"ן שם. והשנה מפרשם היא במכשירין והיא כר"ן בשבת פרק בג, דנעק ומכר קציר שרבה ישראל אסור לקח בערב עד כדי שיעשה, וכן נהפך קצירי ופאן, וכן נהפך בשלחן-ערוך והחומים פסחין חוץ לענין קמיה, וכל זה לאפוקי מלפניו סתמי אדם שמקל במכירה מסבא דאדעתה דנפשה עשה, ורוציא זה מסבא אבהם סעודתו ג מדין קצירה, ואי אפשר לומר פן פכיל, דכיון שעושה בשכיל שיעשה לישראל ביום טוב אסור; והא מבאר בסימן רב דאם עושה מנעלים על המכתחיל לקנות מנוע בשבת, בעל-כרחו צריך לומר כמו שכתבנו שם בשם החומים דהנה בעיר שרבה עבדים דוקא, דאין עושה בשכיל לישראל: (ה) וסתי-אדם דהרין מן מלשון מגדאברסם שכתב דמשמע דוקא דורון, אבל אם אינו עושה בחנם רק לישראל קצין לו מעות וכו', דהן מנה דדוקא בחנם, וכן הוא נסבא לבאורה, דמה לי אם עושה בשכיל למכר ולקחת דמיהם אי עושה בשכיל להשלים בעלתו שקצין עם הישראל, אבל בעל-כרחו צריך לטעם דהמגן אברהם דוקא קצין מכל, והוא הקצין אין נקא-מנה קל לעבדים מתי יגיע ליד ישראל, הבכל אפן יקבל דמי קציעתו, אבל במכירה, נהי דעקר כנות העבדים למכר סחורתו, אבל בשכיל זה הלא רוצה שיעניע ליד ישראל בהקדם, שפחה שיהיה לו דמים, ואס-כן כונתו שאינו לישראל עשאו שהוא יום טוב, ודוקא לל מלאכה שעושה עבדים בשכיל לישראל דאסור אף שישלם דמים, אחר-כך מצאחי בפתח-השוכה בשם תשובת מהר"ם שפם הוא נסכים לאסור, וכלא פתי-אדם, אכן בעקר הדין, אף בקצין ופא שפצוד המגן אברהם להמיר, מוכח מאור נודע להפך, ומבאר זה נפא שהביא הגוים אברהם סעודה לרבניו, והוא שהפודכי ונאכין דמוקמי הווא עבדא דליפסא דמרי בקציעה שקצין חנונים ישראלים עם העבדים שביאו קדם יום טוב כדי שלא יהיה כנה לטא דטשא ומתן ביום טוב, ודין הגוים אברהם, דאס-כן מה זה דאמר הש"ס: כל-שבן הבא דאדעתה דעבדים, כיון שקצין עם ישראלים, הלא אדעתה לישראל הביא, ופרש דהכונה אדעתה דנפשתו שהם עבדים ומשום דהוא על-די קציעה, ונדחק בפרושו כנה, עין שם בטחצית-השקלה: (ז) אבל עכשו שזכינו לאורו של אור נודע הגדול, שמקונו מקור דברי הפודכי, מבאר שם פן, דקשם שקצין עם חנונים ישראלים פן קצין עם עם חנונים עבדים, והוה קאמר אדעתה דעבדים, דכיון דאחרו להביא עד יום טוב, כדאי לא אדעתה דחנונים ישראלים הביאו, שלא יאשו מהם ביום טוב, ונק אדעתה דחנונים עבדים, ואס-כן מבאר להפך, דאלו לא קצין עם חנונים עבדים

משנה ברורה

שאינו מכבהו פנינים, ואין צריך לומר שמתר להטות באצבעו את ראש הפתילה כדי שתדלק נפה: יא (מה) צריך לברך 'אשר קדשנו במצותיו וצננו וכו'. שהדלקת גר ביום טוב גס-פן מצוה היא כמו בשפחה (4). ואם חל בשבת, אומר 'של שבת ושל יום טוב' (4). וכן ביום טוב שני של גלויות צריך לברך:

הנה קנים שנקנסו בקאור זה הסימן, אצטריך לשון הגמרא ובאורו בדרך קצרה, איתא בפירוש כד עמוד ב: אמר רב פפא, הלכא, נכרי שהביא דורון לישראל ביום טוב, אם יש מאיתו המין במחבר, אסור, ולעבר נמי אסורין בכדי שיעשו, ופרש רש"י, דהאי 'אסורין' הנו משום מקצה, מדלא לקטן מאתמול אקצינהו מדעתה, ואפילו לרבי שמעון דליח לה מקצה בעלמא, מודה בנה, עין שם, ומאי דקאמר 'ולעבר אסורין בכדי שיעשו', פרש רש"י, כדי שלא יהיה מלאכת יום טוב, ומה דקאמר 'בכדי שיעשו אסורין', ומשמע דלאסורין מותרים, הנה אפילו לערב ראשון נמי, אף-על-גב ליל יום טוב שני הוא, ממתין רק בכדי שיעשו והתיר אחר-כך מטה-נפשה: אם הלילה חל, הרי המתין בכדי שיעשו, ואם קדש הוא, נקצא שנגלסטו בחל, ולו השיטה הסכימו רב ראשונים, ויש מן הראשונים שפרשו, מדקאמר 'כדי שיעשו', משמע דבענין זמן הנאוי לעשיה, דהנה לערב יום טוב שני בכדי שיעשה, דאז הוא זמן חל ונאוי לעשיה, וטעמא, דלפיכך החמירו חכמים לאסור כל היום שני וגם אחר-כך בכדי עשיה, דאי אמרת דמתרין במוצאי יום טוב ראשון, תשיגן שפא יאמר לנכרי ביום טוב ראשון 'לך ולקט לי' כדי שייכל לאכל מנה בשני, ויש עוד נקא-מנה בין אלו השיטות, הרש"י וסיעתא שלו דפרשו דהטעם שהחמירו בכדי שיעשה כדי שלא יהיה מלאכת יום טוב, שכן דין זה בין למי שהובא בשבילו ובין לאחרים, אבל לדעה האחרונה, דהטעם שהחמירו כדי שיעשה הוא כדי שלא יבא לומר לבתחילה לעבדים 'לך ולקט לי', יש מן הפוסקים דסבירא להו דנה הטעם אינו שיהי רק לענין לאסור בכדי שיעשה למי שהובא בשבילו אבל לא לאחרים, דבפראי לא יאמר לעבדים 'לך ולקט לי' כדי להנות לאחרים, דאין אדם חוטא ולא לו, וממילא לשיטה זו יש קלא לענין אחרים, דאינו אסור לאחרים רק יום הראשון בלבד משום מקצה (2) ולאסור-כך מפר מנז (אין צריך להמתין אפילו כדי שיעשה, ויש מן הפוסקים שפוקרין דגם לשיטה זו, האסור דכדי שיעשה פולל בין לו בין לאחרים (3). עוד איתא שם בגמרא: אם אין מאותו המין במחבר, חוץ התחום מפר, חוץ לתחום אסור; ונאי 'אסור' הסכימו הפוסקים דהוא רק לאכל ולהנות מזה, אבל בטלטול מפר (4). ונהנה מדלא הנפיר הגמרא דצריך להמתין אחר-כך בכדי שיעשה, שמע מנה דבתחומין תכלו דאין צריך להמתין לערב בכדי שיעשו, אבל רב הראשונים הסכימו דגם בזה צריך להמתין לערב בכדי שיעשו, אך בנה אפילו

אופן הפתרון להחמיר לענין מחבר בדעה השנייה, לענין חומים נהגין להקל בדעה ראשונה כדי להמתין כדי שיעשו לערב יום טוב ראשון פלבדן. עוד יש קלא לענין חומים, דהבא בשכיל לישראל זה, מפר לישראל אחר לאכל אותו הדבר אפילו בריבוי ומופל מקום אין לטלטל חוץ לארבע אמות מקום שהניח הנכרי את הדבר, לכו אם הניח בבית או בעיר המתקנת בערוביו, דמשיב קלה כארבע אמות]. ועמה נבוא לבאר את הסימן הזה בענין השם 'תבדך':

א (א) דורון לישראל, והוא הדין שהביא למכר בעיר שרבי: ונא דמים בהם, דמן הפסח למכר לישראל הביאו, וכן בקצין להעבדים מעות להביא לו פרות או דגים מערב-יום טוב (הביאן ביום טוב, ככלהו אסור, ולא אמרין פכפכים אדעתה דנפשה עבד כדי לתרויה או

הַלְבוּת יוֹם טוֹב סִימָן תְּקִיד תְּקוּ

ביאורים ומוספים

[משניב ס"ק מח]

שְׁתַּדְלָקָת נר בְּיָוֶם טוֹב גַּם-רַב מִצְנָה הִיא כְּמוֹ בְּשֶׁבֶת⁴², וְאֵם תָּל בְּשֶׁבֶת, אִימֹר יִשָּׁל שֶׁבֶת וְיָשָׁל יוֹם טוֹב⁴³.

אכן, לענין ברכת ההדלקה, שבשבת אין להקדימה להדלקה, כיון שמקבלת שבת בברכתה ובאסרת להדליק אחר כך אש, ואילו ביום טוב מותר להדליק אש [על ידי העברתה ממקום אחר], כתב לעיל (סי' רסג ס"ק ב) שאף שלדעת המג"א אין מחלקים בין שבת ליום טוב משום לא פלוג; מ"מ לדעת הרבה אחרונים יש לברך ביום טוב לפני ההדלקה, כשם שמברכים על כל המצוות ועובר לעשייתן [ראה שם (ס"ק ב)]. וכתב המטה אפרים (סי' תרכ"ג סליג ובאלף למטה ס"ק ג) שאם האשה מדליקה נרות בליל יום טוב, ולא מבעוד יום, בודאי תברך לפני ההדלקה, כיון שאין למר זה 'לא פלוג' משום החשש שמא יעשו כן גם כשבת, שהרי ההבדל בין שבת ליום טוב ניכר בעצם הדבר שמדליקה בלילה כשכבר יום טוב ולא מבעוד יום.

אכן, להדליק את אור החשמל לאחר ברכת הדלקת הנר בערב יום טוב, אטור לה, כיון שקיבלה עליה יום טוב בברכה וההדלקת השמל בכלל הולדת אש היא, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' חקב ס"ק א). ולדעת החו"א אסורה היא אף משום בונה, ולפיכך, דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק בדיני הדלקת נרות פ"ו אות ב) שתחילה תדליק האשה את החשמל, ולאחר מכן תברך ותסיין בברכתה על החשמל הנל הנרות, ולאחר מכן תדליק את הנרות.

ושעת הדלקת נרות יום טוב, כתב בן הפרישה (סוף הקדמה לטור יו"ד, בשם אמו) שיש להדליקם לבתחילה מבעוד יום, ולא להמתין עד הלילה, שכשם שבשבת מקדימים להכין הכל מבעוד יום כדי שיהיה מוכן בערב, כן יש לעשות ביום טוב, ועוד, שמ"כ שהבערה ביום טוב היא מלאכה, עדיף לעשותה בחול ולא ביום טוב עצמו, וכן כתב המטה אפרים (שם), וכן נהגו בבית החו"א (ארחות רבנו ח"ב עמ"ק), וכן כתבו בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' סט בצד הגליון) ובשו"ת אור לציון (ח"ג פ"ח תשובה א) שראוי לנהוג למעשה, וכן דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק שם אות א ס"ק ב) שצריך להדליק נרות יום טוב יחד עם אור החשמל מבעוד יום ולברך על שניהם, והוסיף (שם הע' י), שאפילו מי שנהג להדליק בלילה ישנה את מנהגו וידליק מבעוד יום, ואינו צריך התרת נדרים.

מאידך, במאירי (שבת כג, ב ד"ה כבר) מביאר שדרך העולם להדליק נרות יום טוב בלילה [וראה חוט שני יום טוב פ"א ס"ק א שביאר את טעמתו]. ולענין ברכת 'שהחיינו' בהדלקת נרות יום טוב, כתבו המטה אפרים (שם) והמשניב לעיל (סי' רסג ס"ק ב) שאין נשים צריכות לברך [וכן מובאר באור זרע (הלכות ערב שבת סוף ד"ה תנן ס"פ במה מדליקין) שאינן מברכות], אלא שבמקום שנהגו לברך אין למחות במברכות. אכן, לענין הדלקת נרות בראש השנה, מובאר בדברי המטה אפרים (סי' תקצ"ט ס"ט) והמשניב לקמן (סי' תר"ד ס"ק ד) שהמנהג לברך, שכתבו שם שכיחם טוב שני של ראש השנה, שספק אם נחשב הוא כיום אחר, תלבוש האשה בגד חדש או תניח פרי חדש, ואו תוכל לברך שהחיינו, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' כא אות ט) שאף היעביץ שפקק על מנהג הנשים לברך ביום טוב, כתב בסידור בדיני ראש השנה, שנהגו הנשים שמברכות 'שהחיינו' בשעת הדלקת נרות.

הגר"ז מברסק הורה (מועדים וזמנים ח"ו סי' ק"ז, הגדה של פסח מכית לוי ח"א עמ"פ ט), שלא יברכו הנשים שהחיינו, כיון שברכה זו נתקנה לבתחילה לאומרה על דין, וכפרט אם מדליקה נרות מבעוד יום אין לה לברך, כיון שברכה זו לא תפטר את מצוות היום, שהרי אין לקיימן בזמן ותפסת יום טוב אלא ביום טוב עצמו. מאידך, בשו"ת פרי יצחק (ח"ב סי' ט ד"ה אולם בניין ד"ה על כל פנים מכל) ובערך השלחן (סי' י"ז) מובאר שהמנהג הוא שנשים מברכות שהחיינו בהדלקת הנרות, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' קא אות א) שהיה

המנהג כמשך כמה מאות שנים, השכן מנהגו היום, וכן הורה הגר"י קניבסקי (ארחות רבנו ח"ב עמ"ק) לנשים במשפחתו לברך, ורק כשהדליק בעצמו לאחר שהתאלמן לא בידך, כיון שהתעתד לברך שהחיינו בקידוש, וכפי שהולק המטה אפרים (שם) בין איש לאשה נכתב לגבי איש, שיקדש מיד לאחר ההדלקה. ובטעם הדבר שאין זו ברכה לבטלה, כתב בשו"ת שאילת יעביץ (ח"א סי' קז) שלא גרע הדבר ממי שמברך ברכת הו"מ מיד בבניסת ההג שלא על הכוס.

ולענין נשים שבירכו שהחיינו, האם יענו אמן על ברכת שהחיינו שביקדוש, כתב בשו"ת הר צבי (א"ח ח"א סי' קנ"ד) שלא יענו, משום שכבר יצאו ידי ברכה זו, וענייתן קודם שתיית הכוס בלא צורך נחשבת כהפסק. מאידך, בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' כא אות ט, ושם סי' קא אות א) כתב שעליהן לענות, ואין זה הפסק בקידוש, כיון שלמקדש ברכה זו היא חלק מהקידוש, ועל השומע לשמוע ולענות אמן על כל הברכות שבסדר הקידוש, ובפרט שברכה זו שייכת גם אליה, אלא רק שכבר בירכה אותה, וכן כתבו הגר"ש אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' נח אות ב) ובשו"ת אור לציון (ח"ג פ"ח תשובה ב) שמותר להן לענות מנעם זה.

מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' סט) חילק ברב, שבפסח וסוכות שצריך לברך שהחיינו גם על מצוות הלילה [מצד וסוכה], יכולות הן לענות אמן על ברכת שהחיינו שבקידוש, כיון שבשעת הדלקתן אינן מברכות שהחיינו אלא על היום טוב, ואילו בשעת הקידוש יוצאות הן בברכת שהחיינו על המצוות המיוחדות ללילה, אך כשברכת שבו אין מצוות מיוחדות ללילה, וברכת שהחיינו שבקידוש אינה נאמרת אלא על היום טוב, אין לנשים לענות אמן. והוסיף (בצד הגליון שם), שיש ליישב בכך מה שנהגו הנשים כליל הסדר לברך שהחיינו בקידוש שעושות לעצמן, למרות שכבר בירכו שהחיינו בהדלקת הנרות [אך מעיקר הדין אין לעשות כן, וכן מובאר בכף החיים (ס"ק ק"ב)], כיון שהברכה שבהדלקת הנרות לא נאמרה על מצות מצה, אלא רק על קבלת היום טוב.

ולענין קבלת אשה יום טוב על ידי הדלקת הנר נוכחמברכת שהחיינו בהדלקה, ראה מה שכתבנו להלן. הסתפק הבידול לקמן (סי' תקכו ס"א ד"ה ספק) אם מקבלת בהדלקה או שכיון שכל אשה מדליקה בזמן אחר, לא נהגו שיקבלו הנשים את היום טוב על ידי ההדלקה, והוסיף, שגם אם מקבלת יום טוב בהדלקתה, מ"מ יתכן שאין קבלה זו נחשבת כקבלת ציבור אלא כקבלת יחיד, ויהיה מותר לה לעשות את הדברים שמותר לעשות בבין השמשות.

ולענין אשה שעושה תנאי שאינה מקבלת יום טוב בהדלקתה, כתב בשו"ת פרי יצחק (שם) שאם בירכה שהחיינו שוב נחשב הדבר כאילו קבלה שבת בחפילה, הנחשבת כקבלה גמורה מחמת הזכרת קדושת היום, ואינה יכולה להתנות על זה, וכן מובאר בשו"ת אור לציון (שם) שברכת שהחיינו נחשבת כקבלת קדושת היום, ואסרת במלאכה, וראה בכף החיים (ס"ק ק"ב).

ואשה ששכחה להדליק נר של יום טוב, דעת הגר"ש אלישיב הגר"ש וואגנר (לקט הל' יום טוב פ"ב הע' י) שלא קנטוה חכמים שתצטרך להדליק נר נוסף כל ימיה, כבשבת [מ"מ] שלא קנטו אלא במקום ששכיח שתשכח, ואילו ביום טוב אין מצוי הדבר, מפני שיכולה להדליק עד סוף הסעודה.

ולענין לקיחת אש מנרות יום טוב כדי להדליק אש לבישול, דעת הגר"ש אויערבך (ששי"כ פמ"ד הע' ל"ח הגר"ש אלישיב) (שבות יצחק בדיני נר שבת פ"ו הע' כ"ט) שמותר, כיון שנרות אלו ניתנו לכל צרכי יום טוב, וכן צידד הגר"י קרליץ (חוט שני יום טוב פ"א ס"ק א).

43) ואם שכחה להזכיר את היום טוב הזכירה רק שבת, ולא נזכרה עד לאחר זמן, הסתפק בשו"ת התשרות תשובה (ח"א סי' קכ"ב) שמא יצאה ידי חובת הדלקת נר יום טוב, כיון שיום טוב בכלל שבת הוא, אך אם **המשך במילואים עמוד 63**

מילואים הלכות יום טוב סימן תקיד תקיד המשך מעמוד קלב

[משנ"ב ס"ק ז] אפילו בבית עכו"ם, אסור לכבדו⁹ וקאליה נכה מסתפק פנה¹⁰, ובטעם הדבר שלענין הבערת אש, אינו צריך לטרוח ללכת לבית חבירו ולבשל שם כדי למנוע הבערת אש בביתו, ביאר הגר"ז קרליץ (חוט שני יום טוב פ"ג ס"ק ג אות ד) שכיון שיש הנאה חיובית מההבערה, נחשבת היא כצורך אוכל נפש גמור, הותרה היום טוב לכתחילה, מה שאין כן כיבוד, שאין ממנו הנאה חיובית אלא רק מניעת קלקול נראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק ו), לא הותר, כל שיסול ללכת לבית חבירו ואין בו הכרח של אוכל נפש.

10) אכן, כשיסול לאכול אצל ישראל, מודה הא"ר שאינו ראוי לכבוד, והסתפק הגר"ז קרליץ (שם) עד היכן צריך לטרוח ללכת לבית חבירו שמחמת זה אינו יכול לכבד את האש.

[משנ"ב ס"ק יא] שרף לכבוד פשביל הפעודה גופא¹¹.

11) אמנם, לכבוד בשביל שלא יחרך המאכל מעט, כתב לעיל (סי' תקן ס"ק כב-כג) שאסור. דעת הגר"ז איערבך (ש"ש פ"ג הע' נה) שאין זה אלא באופן שאין חשש שיתקלקל טעמו אלא רק ישחנה מראהו ויראה כשרוף, אך אם יחרך חלק מהתבשיל עד שלא יהיה ראוי כל כך לאכילה, מותר לכבד את האש, כיון שעושה תיקון בגוף האוכל, ונחשב הדבר צורך אוכל נפש ממש.

[ביה"ל ד"ה א] כל זה לש' להתי' ביום טוב שני לצורך השמש הפסח¹².

12) אכן, להעמיד את הניר הדולק בתוך חול תיחוח, מבורר ברמ"א להלן (ס"ג, ראה משנ"ב ס"ק כב) שמותר אף ביום טוב ראשון, וכן משמע מהביה"ל שם (ד"ה דבר). ואף שכתב המשנ"ב שם (ס"ק כג) שנכון להחמיר ברע"ה השו"ע שאסר לגרום כיבוד לאחר זמן, מימ' כתב שם (ס"ק כ) שלדעת כמה אחרונים אין איסור לתת נר כחול, כיון שאינו עושה מעשה כיבוד בגוף הדבר הדולק.

ס"ק נ אות ג) שבימי דומה יותר למכשירי אוכל נפש, ולא לדבר הנעשה לצורך אוכל נפש ממש, מה שאין כן הבערת אש שנעשית לצורך אוכל נפש ממש.

ומטעם זה, אף להקטין את הלכה הזו כדי למנוע את קלקול המאכל, דעת הגר"ז קרליץ (חוט שני שם) שאין לעשות, אם באפשרותו להדליק להבה חדשה.

מאידך, בשו"ת אנרות משה (ארי"ה ח"א סי' קטו, חיד' סי' קג) כתב שלדעת הרמ"א אין עדיפות להבערה לצורך אוכל נפש על פני כיבוד לצורך אוכל נפש, והטעם שנאמר כאן שאין לכבד את האש במקום שיכול להכביר אש חדשה, הוא מפני שבכבוד העצים צריך בדרך כלל לעשות כמה פעולות של כיבוד, ואילו הבערה אינה אלא פעולה אחת. ומטעם זה כתב, שמותר להקטין את הלכה הזו כדי למנוע את קלקול המאכל גם במקום שיכול להדליק אש חדשה, ומשום שבלהבת גז המציה בזמננו, הן ההבערה והן הכיבוד אינם אלא פעולה אחת. והוסיף, שאף יש לעשות כן ולא להדליק אש חדשה, כיון שכבודו הם אינו מלאכה ואינו אסור אלא מדרבנן (כיון שאינו עושה פחוב), ואילו ההבערה היא מלאכה גמורה. וכן דעת הגרי"ש אלישיב (לקט הל' יום טוב פ"ח הע' ה) שמותר להקטין את הלכה הגז, ולא להדליק להבה חדשה.

ואם יש אפשרות למנוע את קלקול המאכל על ידי הנחת כלי בית לבין האש וכדו' ובכך לא יצטרך להקטין הלכה, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' נו אות ד) שצריך לעשות כן, ואסור להקטין את הלכה, וכן דעת הגר"ז קרליץ (חוט שני שם ס"ק ד אות ד).

[משנ"ב ס"ק ז] דזהו צורך אכל נפש ממש ומתיר הכבדים¹³.

8) ולענין איסור טלטול מוקצה בסגירת ברו של בלון גז [לאחר שפתח ברו אחר], דעת הגר"ז קרליץ (חוט שני יום טוב פ"ג ס"ק ד) שמצד זה אין לאסור, שכיון שמותר לאדם לסגור כשמקדיח תבשילו ואין לו אש אחרת, אין הוא מוקצה אותו.

הלכות יום טוב סימן תקיד תקיד המשך מעמוד קלב

של מוקצה, באופן שהנכרי תלש את הפירות לצורך עצמו, וכולהו¹⁴ (ס"ק ג) ובשעה"צ (ס"ק ד).

ואם אינו נהנה ממלאכת הנכרי, כגון נכרי שחימם תבשיל צותן כשכתב בשביל ישראל וחזר התבשיל ונצטנן, כתב לעיל (סי' רנג ס"ק צו) שמותר לאוכלו אף בשבת כיון שאינו נהנה כלל ממלאכת הנכרי, אלא אם כן צידהו הישראל לחמם את התבשיל שאז אסור עליו חז"ל לאוכלו עד מוצאי שבת בכדי שיעשו, משום קנס [וראה במשנ"ב שם (ס"ק צה) ובביה"ל שם (סי' ד"ה להחם) פרטי דינים בזה].

ואם היה התבשיל חם קצת וראוי לאוכלו כך, כתב הרמ"א שם (סי' ד) ובמשנ"ב שם (ס"ק צו) שאף אם חיממו הנכרי בעצמו של הישראל מותר לאוכלו בדיעבד, משום שאף בלא מלאכת הנכרי היה ראוי לאוכלו ואין הישראל נהנה ממלאכת הנכרי [וראה לעיל (סי' רנג ס"ק צו) בבואר החילוק בין חיממו קצת לנצטנן לגמרי]. וכן מבורר בשו"ע לעיל (סי' רעו ד"ה) ובמשנ"ב שם (ס"ק לב) לענין נכרי שהדליק נר בבית הישראל, והיה קדם לכן נר דלוק בבית הישראל, שמותר ליהנות ממנו, כיון שהיה יכול ליהנות קצת מנור הנר הראשון [וראה מה שכתבנו שם].

ואפילו הנאה שאינה מגוף הדבר שבו נעשה המלאכה, כגון להיכנס לבית על ידי מפתח שהובא דרך רשות הרכים, כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ה ח"ב סי' עז) שאסור. הביא הגר"ז איערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' ה) ראייה לדבר מדברי המשנ"ב לקמן (סי' תקיד ס"ק מו) לענין

הזכירה רק את יום טוב, כתב שם שעליה לשוב ולברך על נר של שבת, יש לומר שתדליק נר טסף ותברך עליו, שהרי לא קבלה עליה שבת עדיין, והוסיף, שלכתחילה תחזור ותזכיר שנת את יום טוב בברכתה. ואם טעחה ביום טוב הזכירה בברכתה שבת במקום יום טוב, דעת הגרי"ש אלישיב (לקט הל' יום טוב פ"ב הע' ה) שצריכה לשוב ולברך ולהזכיר של יום טוב.

סימן תקטו

דין דברים הפאים ביום טוב מחוץ לתחום

[משנ"ב הקומה]

כדי שלא יקנה ממלאכת יום טוב¹⁵ וכו', משום טקפה¹⁶ וכו', בין לו בין לאתרי¹⁷ וכו', אכל בטלטול מתיר¹⁸.

1) ובבואר הדבר כתב הים של שלמה (ביצה פ"ג סי' ה) שגנאי הוא לאדם שיהנה ממלאכת שבת או יום טוב [וראה בביה"ל להלן (ד"ה דש) שיש ראשונים שכתבו שאף לרשי הטעם שאסור הוא משום שאם יהנה יש לחוש שמא יאמר לנכרי, וראה מה שכתבנו שם]. ואף שמטעם זה כל שכן שאסור ליהנות מהמלאכה בשבת או ביום טוב, ואם כן אין צורך לטעם שאסורים בשבת ויום טוב משום מוקצה, כתב הר"ן (ביצה יג א בדפי הר"ף ד"ה אבל מימ) שמימי צריך אף לטעם

